

Hur förhåller sig BAS till AKU och Arbetsförmedlingens statistik?

BAS är inte den enda källan till statistik över befolkningens arbetsmarknadssituation. Arbetskraftsundersökningarna (AKU) och Arbetsförmedlingens statistik är två andra källor av central betydelse för användare som vill följa nivån och utvecklingen av arbetskraftsutbudet i Sverige. De tre källorna redovisar statistik som beskrivs och benämns på likartat sätt och kan användas i liknande sammanhang. Källorna utgör dock *komplement till snarare än substitut för* varandra. Det finns således skillnader som användare behöver känna till för att kunna avgöra för vilka syften statistiken från respektive källa är ändamålsenlig. Nedan redogörs översiktligt för de viktigaste skillnaderna. Mer utförlig information om respektive källa ges bland annat i [Kvalitetsdeklaration Befolkningens arbetsmarknadsstatus \(BAS\), 2022](#), [Kvalitetsdeklaration Arbetskraftsundersökningarna \(AKU\), 2022](#) samt på webbsidan [Förklaring av statistiken - Arbetsförmedlingen \(arbetsformedlingen.se\)](#).

Skillnader i syfte och regelverk

Syftet med både BAS och AKU är att statistiken ska ligga till grund för statistisk inferens - statistisk slutledning - om Sveriges befolkning, i åldern 15–74 respektive 15–89 år. Åldersavgränsningen av AKU:s målpopulation är en konsekvens av att undersökningen är anpassad till de krav som följer av [Europaparlamentets och rådets förordning \(EU\) 2019/1700](#). Ur ett nationellt perspektiv redovisas statistik för personer i åldern 15–74 år.

Båda källorna ingår i systemet för den officiella statistiken och omfattas således av det regelverk som gäller för detta. AKU ligger till grund för officiell statistik, medan statistiken från BAS utgör så kallad statistik under uppbyggnad. Planen är dock att BAS på sikt ska redovisas som officiell statistik. (För mer information om Sveriges officiella statistik och det tillhörande regelverket, se <http://www.scb.se/om-scb/samordning-av-sveriges-officiella-statistik/>.)

Arbetsförmedlingens statistik benämns verksamhetsstatistik, eftersom det huvudsakliga syftet med statistiken är att numeriskt beskriva den

verksamhet myndigheten bedriver. Statistiken tar därför sin utgångspunkt i uppgifter om de inskrivna arbetssökande som finns i myndighetens operativa system. Inskrivning är en förutsättning för att kunna ta del av arbetsmarknadspolitiska program och för att kunna uppbära arbetslöshetsersättning. Statistiken ingår inte i systemet för den officiella statistiken och omfattas därmed inte av regelverket för detta.

Skillnader i storheter som skattas

I [Kvalitet för den officiella statistiken – en handbok, version 2:2](#) definieras en statistisk storhet på följande sätt (delen Kvalitetsbegreppet och dess användning i statistikproduktion, s.7),:

En statistisk storhet är det numeriska värde som erhålls genom att enskilda variabelvärden för objekt i en population, eller delpopulation, sammanfattas med hjälp av ett statistiskt mått. Såväl objekten som variablerna hänför sig till viss referensperiod.

Inom ramen för den officiella statistiken utgör statistikens ändamål - vilka informationsbehov som statistiken syftar till att tillgodose - en startpunkt när den ansvariga myndigheten fastställer vilka storheter som ska skattas. Dessa storheter, som är numeriskt okända, benämns målstorheter. Objekt, populationer och variabler som ingår i målstorheter benämns målobjekt, målpopulationer respektive målvariabler.

Nedan redogörs för större skillnader mellan de tre källorna med utgångspunkt i dels hur målvariablerna definieras, dels hur olikheter i referensperiod på variabelnivå påverkar hur storheterna definieras i termer av ingående statistiska mått. Trots att Arbetsförmedlingens statistik inte ingår i systemet för den officiella statistiken, utgår framställningen delvis från [kvalitetsbegreppet för officiell statistik](#). Även om begreppet inte är tänkt att användas för verksamhetsstatistik, är förhoppningen att det valda framställningssättet gör det lättare att jämföra de tre källorna och förstå vari skillnaderna består.

Skillnader i hur målvariabler definieras

Såväl BAS som AKU har som mål att klassificera personer utifrån deras situation - sysselsatt, arbetslös eller ej i arbetskraften - på arbetsmarknaden. I båda fallen är klassificeringen hierarkisk i sin uppbyggnad, där sysselsatt prioriteras först och därefter arbetslös. Båda källorna har också som mål att klassificera personer ej i arbetskraften utifrån underkategorier, exempelvis studerande, pensionär och sjuk. Det finns således stora likheter i hur den centrala målvariabeln är definierad i BAS och AKU, men det föreligger en viktig skillnad vad gäller referensperiod: i BAS avser klassificeringen referensperioden månad, medan den i AKU avser referensperioden vecka.

Arbetsförmedlingens mål är att klassificera personer som är inskrivna som arbetssökande, utifrån dessas faktiska situation vad gäller möjlighet att söka och ta ett arbete. Kategorierna *öppet arbetslös* och *sökande i program med aktivitetsstöd* är av särskilt intresse. Definitionsmässigt är det stor skillnad mot såväl BAS som AKU, både vad gäller variabelns referensperiod och hur klassificering görs. Arbetsförmedlingens klassificering utgår från situationen under en specifik referensdag – fredagen under veckan för veckostatistiken, medan den sista dagen i månaden för månadsstatistiken. För både vecko- och månadsstatistiken bygger klassificeringen på den arbetssökandes situation vad gäller möjlighet att söka och ta ett arbete, och är ickehierarkisk till sin natur.

Skillnader i hur val av referensperiod på objekt- och variabelnivå påverkar hur målstorheterna definieras

BAS och AKU redovisar båda statistik för referensperioderna månad, kvartal och år. I såväl BAS som AKU byggs huvuddelen av de målstorheter som skattas upp av en eller flera storheter av typen *antal*, såsom antal sysselsatta, antal arbetslösa och antal ej i arbetskraften. Dessa storheter är dock definierade på olika sätt till följd av att såväl målpopulationen som målvariablerna i de två källorna har olika referensperiod:

- I BAS byggs målstorheterna upp av *antal under månaden*, som fastställs utifrån en populationsavgränsning, och en målvariabel som båda avser referensperioden månad. För referensperioderna kvartal och år utgörs en målstorhet av typen antal av medelvärdet, beräknat över de månader som ingår i kvartalet respektive året, av motsvarande målstorhet för referensperioden månad.
- I AKU byggs målstorheterna upp av *antal under veckan*, som fastställs utifrån en populationsavgränsning och en målvariabel som båda avser referensperioden kalendervecka. För längre referensperiod definieras en målstorhet av typen antal som medelvärdet, beräknat över ett antal veckor, av motsvarande målstorhet för referensperioden vecka. AKU redovisar statistik för referensperioderna månad, kvartal och år. En så kallad AKU-månad omfattar fyra veckor eller, var tredje månad, fem veckor. Ett kvartal omfattar tretton veckor och ett år femtiotvå veckor. En konsekvens av att AKU definierar storheter utifrån hela kalenderveckor är att de perioder som AKU benämner månad, kvartal och år endast i undantagsfall överensstämmer exakt med motsvarande kalenderperiod.

I såväl BAS som AKU skattas målstorheter av typen andel, till exempel sysselsättningsgrad och relativt arbetslöshetstal. I båda källorna definieras målstorheter av typen andel som kvoten mellan två målstorheter av typen antal, definierade för den referensperiod (månad,

kvartal, år) som är av intresse. För BAS innebär detta att för referensperioderna kvartal och år definieras en andel som en kvot, där både täljare och nämnare utgörs av medelvärden av storheter av typen antal för perioden månad. För AKU blir konsekvensen, oavsett referensperiod, att en andel definieras som en kvot, där både täljare och nämnare utgörs av medelvärden av storheter av typen antal för perioden vecka.

Även för Arbetsförmedlingen är målstorheter av typen *antal* centrala. Vad gäller antal i kategorierna öppet arbetslös och sökande i program med aktivitetsstöd, utgörs målstorheten av *antal under dagen*, vilken fastställs utifrån en populationsavgränsning och en målvariabel som båda avser en specifik dag. Som framgår av avsnittet ovan är det fredagen under veckan som gäller för veckostatistik, medan den sista dagen i månaden gäller för månadsstatistiken. Arbetsförmedlingen kvantifierar också månatligen inskrivna arbetssökande i relativa termer. Mer specifikt handlar det om att antalen i kategorierna öppet arbetslösa respektive sökande i program med aktivitetsstöd sätts i relation till antal personer i arbetskraften. Således utgör även antalet i arbetskraften per den sista dagen i månaden en målstorhet för Arbetsförmedlingen.

Skillnader i typ av statistik och aktualitet

Skillnader i typ av statistik och periodicitet

BAS redovisar en gång per kvartal preliminär statistik, för referensperioderna kvartal och de ingående månaderna. I samband med redovisningen avseende fjärde kvartalet redovisas även statistik för referensperioden år. BAS kommer även att redovisa slutlig statistik för samtliga referensperioder. Den slutliga statistiken kommer för alla referensperioder att redovisas vid ett och samma tillfälle.

AKU redovisar ingen preliminär statistik, vilket i formell bemärkelse innebär att all statistik som redovisas är slutlig. Statistiken redovisas:

- en gång per månad för referensperioden månad
- en gång per kvartal för referensperioden kvartal
- en gång per år för referensperioden år

Arbetsförmedlingens veckostatistik redovisas en gång per vecka, medan månadsstatistiken redovisas en gång per månad. Den statistik som redovisas är när den tillgängliggörs att betrakta som slutlig.

Skillnader i framställningstid

BAS redovisar preliminär statistik avseende referensperioden kvartal i normalfallet två månader efter referensperiodens slut. Eftersom preliminär statistik avseende ett kvartal och de tillhörande månaderna redovisas samtidigt, är framställningstiden för preliminär statistik

avseende referensperioden månad två, tre eller fyra månader beroende på månad. Preliminär statistik avseende referensperioden år kommer att redovisas två månader efter referensårets slut. Exakt när slutlig statistik kommer att redovisas är ännu inte bestämt, men planen är att slutlig statistik för samtliga referensperioder som avser (del av) ett kalenderår redovisas i november året efter kalenderårets slut. Detta innebär att framställningstiden är 11 - 22 månader, beroende vilken referensperiod som avses.

AKU redovisar i normalfallet statistiken 17 dagar efter utgången av den sista veckan i en referensperiod. Detta gäller för samtliga referensperioder, vilket innebär att de månader då statistik redovisas även för kvartal och år, redovisas all statistik samtidigt.

Arbetsförmedlingens veckostatistik redovisas i normalfallet tre dagar efter referensdagen. Månadsstatistiken redovisas cirka åtta till tio arbetsdagar efter referensdagen.

Skillnader i hur statistiken framställs

Skillnader i val av urvalsförfarande och uppgiftskällor

BAS genomförs som en totalundersökning. Rampopulationen för den preliminära statistiken är Sveriges folkbokförda befolkning enligt Registret över totalbefolkningen (RTB) per den sista dagen i månaden innan referensmånaden. Ingen direktinsamling sker, utan individuppgifter inhämtas från Arbetsförmedlingen, Bolagsverket, Centrala studiestödsnämnden, Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket. Statistiken i BAS baseras således på administrativa data från ett flertal statliga myndigheter, varför den sägs vara registerbaserad.

AKU genomförs som en urvalsundersökning, med en månatlig urvalsstorlek om cirka 17 000 individer. Urvalsförfarandet är ett stratifierat systematiskt urval med roterande panelurval. En utvald person förväntas i normalfallet lämna uppgifter vid åtta tillfällen, med tretton veckor mellan varje tillfälle. Urvalet roteras på så sätt att en åttondel av månadsurvalet – det urval som är föremål för datainsamling under en månad – byts ut mellan två på varandra följande undersökningstillfällen. I [Statistikens framställning, Arbetskraftsundersökningarna \(AKU\), 2022](#) beskrivs det använda urvalsförfarandet i detalj. Förfarandet innebär att månadsurvalet för en specifik månad under år t består av en kombination av delurval dragna från tre rampopulationer:

- RTB per den 30 september år $t-3$
- RTB per den 30 september år $t-2$
- RTB per den 30 september år $t-1$

Månadsurvalen för oktober, november och december består endast av delurval från rampopulationerna för år $t-2$ och $t-1$. De uppgifter som ligger till grund för AKU:s observationsvariabler samlas in genom datorstödda telefonintervjuer.

Den statistik som Arbetsförmedlingens framställer bygger enbart på individuppgifter i myndighetens operativa förmedlingssystem, varför den, i likhet med BAS, är registerbaserad. Rampopulationen för en specifik referensvecka utgörs av de personer som var inskrivna som arbetssökande under fredagen och för vilka uppgifter finns tillgängliga när statistiken framställs. Analogt gäller att rampopulationen för en specifik referensmånad utgörs av de personer som var inskrivna som arbetssökande under månadens sista dag och för vilka uppgifter finns tillgängliga när statistiken framställs.

Skillnader i observationsvariabler

Med observationsvariabel avses en variabel som baseras på uppgifter som har inhämtats – observerats – och som genom bearbetning i skattningsförandet ligger till grund för de statistikvärden som redovisas.

I BAS utgör arbetsmarknadsstatus den mest centrala observationsvariabeln. I likhet med motsvarande målvariabel är det en kategorisk variabel, som avser referensperioden månad och fastställs enligt en hierarkisk princip. Kategorierna är, i fallande prioriteringsordning, sysselsatt, arbetslös och ej i arbetskraften, som i sin tur har underkategorierna studerande, pensionär, sjuk och övrig. Observationsvariabeln härleds utifrån inhämtade administrativa uppgifter på individnivå avseende referensmånaden.

Den mest centrala observationsvariabeln i AKU benämns arbetskraftsstatus. I likhet med motsvarande målvariabel är det en kategorisk variabel, som avser referensperioden vecka och fastställs enligt en hierarkisk princip. Kategorierna är, i fallande prioriteringsordning, sysselsatt, arbetslös och ej i arbetskraften, där den senare kategorin ibland delas upp i underkategorierna heltidsstuderande, pensionär, sjuk och övrig. Observationsvariabeln härleds utifrån de uppgifter som inhämtas från utvalda personer i samband med datainsamlingen.

För varje individ som är inskriven som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen noteras en så kallad sökandekategorikod. Koden ska motsvara den arbetssökandes faktiska situation, vad gäller möjlighet att söka och ta ett arbete. Sökandekategorier som sammanfaller med ett arbetsmarknadspolitiskt program eller en insats sätts automatiskt när beslutet om programmet startar medan övriga kategorier sätts manuellt. En person kan bara vara registrerad i en kategori vid ett och samma tillfälle. Sökandekategorier som sätts

automatiskt har alltid företräde mot de som sätts manuellt. Huvuddelen av myndighetens verksamhetsstatistik baseras på denna observationsvariabel, och ligger till grund för indelning i grupperna *öppet arbetslös* och *sökande i program med aktivitetsstöd*, vilka tillsammans utgör kategorin *inskriven arbetslös*.

Skillnader i tillförlitlighet

Varje statistikvärde bör betraktas som en skattning av en målstorhet. Statistikens tillförlitlighet handlar om hur väl ett statistikvärde skattar sin målstorhet. Tillförlitlighet bestäms således dels av vilka målstorheter som ska skattas, dels av hur den statistiska undersökningen som ligger till grund för statistiken är designad och genomförd.

Beträffande BAS är bedömningen att det är osäkerhetskällorna ramtäckning och modellantaganden som har störst betydelse för tillförlitligheten. BAS målpopulation för en specifik referensmånad utgörs av samtliga personer i åldern 15–74 år som under månaden skulle ha varit folkbokförda i Sverige om de lagar, förordningar och regler som styr folkbokföringen hade efterlevts utan fel. Detta motsvarar en åldersavgränsad del av RTB:s målpopulation, varför tillförlitligheten i BAS delvis bestäms av täckningsegenskaperna i RTB. I sammanhanget är det främst övertäckningen i RTB, personer som är folkbokförda trots att de inte borde vara det, som har betydelse. Dessa förväntas till stor del redovisas som ej i arbetskraften, eftersom administrativa uppgifter av det slag som används för klassificeringen av arbetsmarknadsstatus i BAS rimligtvis saknas för personer som utgör övertäckning i RTB.

Vad gäller modellantaganden handlar det om att målvariabler på individnivå skattas med observationsvariabler, baserade på administrativa uppgifter och hur detta påverkar statistikens tillförlitlighet. Sett ur ett statistiskt perspektiv innebär detta förfarande att man använder en eller flera modeller, behäftade med viss osäkerhet. Av kvalitetsdeklarationen för BAS framgår att ett antal antaganden görs, med förmodad inverkan på statistikens tillförlitlighet. Exempelvis fastställs de flesta arbetsmarknadsstatusar med hjälp av uppgifter om tidpunkt för utbetalda ersättningar, enligt ett antagande om att tidsperioden för en utbetalning sammanfaller med tidsperioden då den aktivitet som utbetalningen refererar till faktiskt ägde rum.

De osäkerhetskällor som har störst betydelse för AKU är urval (beror på att ett specifikt urval undersökts), bortfall (beror på att svar helt eller delvis saknas för vissa personer i urvalet) samt mätning (beror främst på att frågor eller svar ibland missförstås). För mer detaljerad information om hur källorna påverkar statistikens tillförlitlighet, se [Kvalitetsdeklaration Arbetskraftsundersökningarna \(AKU\), 2022](#). Viss

fördjupande information finns även att tillgå i rapporter publicerade i serien Bakgrundsfakta till Arbetsmarknadsstatistik.

Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik har till mål att numeriskt beskriva de inskrivna arbetssökande, utifrån dessas faktiska situation vad gäller möjlighet att söka och ta ett arbete. Kategorierna *öppet arbetslös* och *sökande i program med aktivitetsstöd* är av särskilt intresse. För att skatta målstorheterna används den information om sökandekategori som finns i myndighetens operativa system. När statistiken framställs antas att den registrerade uppgiften för en person stämmer överens med den faktiska situation vad gäller personens möjlighet att söka och ta ett arbete vid referenstidpunkten. Tillförlitligheten i de andelsskattningar som redovisas beror således på detta modellantagande.

För att i relativa termer kvantifiera antalet inskrivna som är öppet arbetslösa respektive sökande i program med aktivitetsstöd, skattar Arbetsförmedlingen månatligen antalet personer i arbetskraften. Detta görs genom att myndigheten först summerar skattningarna av antalet inskrivna som är öppet arbetslösa respektive sökande i program, och därefter adderar den senast tillgängliga skattningen av antalet förvärvsarbetande (nattbefolkningen) i åldern 16–64 år enligt [Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik \(RAMS\)](#). Två viktiga aspekter att beakta när denna skattning av antalet personer i arbetskraften tolkas och används är:

- Summan av skattningarna av antalet inskrivna som är öppet arbetslösa respektive sökande i program med aktivitetsstöd används i sammanhanget som en skattning av antal arbetslösa. Eftersom Arbetsförmedlingens mål är att beskriva inskrivna arbetssökande, inte kategorisera personer som arbetslösa, är denna skattning behäftad med osäkerhet.
- Statistik avseende antalet förvärvsarbetande (nattbefolkningen) i åldern 16–64 år från RAMS används av Arbetsförmedlingen för att skatta antalet sysselsatta under en specifik referensmånad. Eftersom statistiken från RAMS utgår från andra definitioner och avser en referensperiod som ligger minst 13 månader tillbaka i tiden innebär det att skattningen av antal sysselsatta är behäftad med osäkerhet.

Att Arbetsförmedlingens skattning av antalet personer i arbetskraften är behäftad med osäkerhet påverkar tillförlitligheten i de andelsskattningar som myndigheten tar fram.

Numeriska beskrivningar

BAS, AKU och Arbetsförmedlingens statistik ger alla viss information om nivån och utvecklingen av arbetskraftsutbudet i Sverige, men var och en för sig bidrar ingen av källorna med en komplett beskrivning. De

tre källorna bör därför betraktas som *komplement till* snarare än *substitut för* varandra. När statistik från de tre källorna sammanvänds måste dock de skillnader som föreligger tas i beaktande. Av innehållet ovan framgår att det handlar om skillnader dels i hur målstorheter – de storheter som ska skattas numeriskt – är definierade, dels i hur statistiken framställs.

För mer information om hur BAS numeriskt förhåller sig till AKU respektive Arbetsförmedlingens statistik, se [BAS och AKU - En numerisk beskrivning \(pdf\) \(scb.se\)](#) och [En numerisk beskrivning av relationen mellan BAS och Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik \(pdf\) \(scb.se\)](#). För mer information om förhållandet mellan AKU och Arbetsförmedlingens statistik, se [Jämförande studie AKU och Af 2015](#) och [Jämförande studie AKU och Af 2016 – Arbetslöshetstid i Arbetskraftsundersökningarna \(AKU\) och tid utan arbete på Arbetsförmedlingen \(Af\)](#).